

Saxemara båtvarv

Ronneby kommun, Blekinge län

KULTURHISTORISK UTREDNING

ANTIKVARISK RAPPORT 2023:01

BYGGKULT

BYGGKULT - Byggnadsvård och kulturmiljö är ett fristående konsultföretag med säte på Öland. Vi erbjuder konsulttjänster såsom antikvarisk medverkan, rådgivning, konsekvensanalyser, utredningar och dokumentationer till myndigheter, församlingar, föreningar och privatpersoner. Vi har lång erfarenhet inom branschen med särskild vikt på samhällsplanering, vård- och underhåll av byggnadsminnen samt det kyrkliga kulturarvet. Vi förfogar över stor kunskap om bland annat färgsättning, traditionella material, teknisk byggnadsvård, stilhistoriska inredningar, grönt kulturarv och dendrokronologi. BYGGKULT är medlemsföretag i nätverket *Byggnadsvård Qvarnarp* och ingår i branschorganisationen *Byggnadsvårdsföretagen i Sverige*. Katja Meissner är *certifierad sakkunnig inom kulturvården (KUL-K)*.

Saxemara båtvarv

Kulturhistorisk utredning

ANTIKNVARISK RAPPORT 2023:01

Beställare

Ronneby kommun

Rapport

Katja Meissner/BYGGKULT 2023-03-16

Granskad av Ivar Wenster/Ankdammen konsult

Fotografier

Ivar Wenster, Ankdammen konsult och

Katja Meissner, BYGGKULT (om inget annat anges)

Illustrationer

Katja Meissner, BYGGKULT

Layout

Katja Meissner, BYGGKULT

Innehåll

Inledning	5
Sammanfattning	6
Metod	7
Genomförande.....	7
Bedömningskriterier.....	7
Klassificeringskriterier.....	7
Urvalsprocessen.....	8
Avgränsning.....	8
Fastighetsuppgifter	9
Saxemara båtvarv - Beskrivning	10
Varvsmiljön.....	10
Varvets byggnadshistoria.....	11
Verksamheten.....	13
Objekt med kulturvärde	14
Verkstadsbyggnad.....	15
Pannrum och smedja.....	19
Uppläggningsskjul.....	20
Slipar.....	21
Varvsbryggan.....	21
Värdebeskrivning	22
Framtida användning	23
Förutsättningar.....	23
Typer av verksamhet.....	27
Förslag på planbestämmelser	30
Användning.....	30
Begränsning av markens utnyttjande.....	31
Skyddsbestämmelser.....	32
Källor	34
Tryckta källor.....	34
Otryckta källor.....	34
Muntliga källor.....	34

Inledning

Saxemara båtvarv är en verksamhet i Ronneby kommun som i dagsläget ägs av stiftelsen Blekinge Museum. Ägaren har nu bestämt sig för att sälja fastigheten. Båtvarvet är inte utpekat som regionalt eller nationellt intresse, men Ronneby kommun anser att det som enda kvarvarande träbåtsvarv utgör ett sådant värde att det kan anses vara ett regionalt intresse. För att skydda varvmiljön i framtiden från förvanskning, men även skapa förutsättningar för att varvsverksamheten ska kunna fortsätta, har Ronneby kommuns kommunstyrelse därför beslutat att ta fram en detaljplan för fastigheten Saxemara 15:1.

I samband med det påbörjade detaljplanearbetet har Ronneby kommun gett uppdrag åt Byggkult – Byggnadsvård och kulturmiljö AB att ta fram en kulturhistorisk utredning av Saxemara båtvarv. Arbetet utfördes av Katja Meissner, Byggkult i samarbete med Ivar Wenster, Ankdammen konsult. I uppdraget ingick att

- identifiera och beskriva objekt med kulturvärde inom fastigheten.
- klassificera byggnaderna enligt Riksantikvarieämbetets tre-skaliga gradering.
- Ta fram förslag på planbestämmelser för att skydda de identifierade kulturvärdena.
- Ta fram förslag till hur en utbyggnad av varvsverksamheten skulle kunna ske utan att förvanska den nuvarande kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen.
- sammanfatta utredningen så att den kan användas i planbeskrivningen till den nya detaljplanen.

Sammanfattning

Saxemara båtvarv är en autentisk och levande varvsmiljö från 1920-talet som i stort sett är opåverkad av utvecklingen inom träbåtsbyggeriet under de sista sextio åren. Till skillnad mot många andra båtbyggerier i landet har träbåtstraditionen fått leva kvar i Saxemara och idag kan Saxemara båtvarv se tillbaka på en mer än 100-årig historia inom traditionellt träbåtsbyggeri. Anläggningen består av 5 byggnader, upplägningsplan, slipanläggningar, pir och bryggor. De äldsta bevarade byggnaderna uppfördes på 1930-talet.

Anläggningen har som helhet ett särskilt högt kulturhistoriskt värde, till vilken de olika byggnaderna och tekniska anläggningarna bidrar på olika sätt. Av de enskilda byggnaderna har verkstadsbyggnaden samt pannrum och smedja särskilt höga kulturhistoriska värden, uppläggningsskjulet tilldelas den något lägre klassificeringsgraden ”högt kulturhistoriskt värde” medan spelboden och bostadshuset anses sakna kulturhistoriskt värde. Med sin öppna, väl synliga placering i Saxemaraviken och sina karakteristiska byggnader, slipar, bryggor och pirar har hela varvsanläggningen mycket höga miljöskapande värden.

Varvets byggnader och anläggningar har under åren anpassats i både storlek och funktion efter verksamhetens ändrade behov men är i stort sett oförändrade sedan 1950-talet. Särskilt karakteristiskt för varvet är bebyggelsens funktionalitet som återfinns i både byggnadernas placering, form, konstruktion och material. Bebyggelsen präglas i hög grad av ett rationellt byggnadssätt där korrugerad plåt utgör det dominerande materialet för både tak och fasader. Mycket typiskt för Saxemara är även traditionen att vid flytt, om- och nybyggnation återanvända byggnadsdetaljer så som bjälkar, fönster och dörrar. Spår efter varvets äldsta bebyggelse återfinns därför än idag bevarade i flera av dagens byggnader.

Verkstadsbyggnaden och pannhus/smedja är mycket välbevarade och föreslås få rivningsförbud och starka skyddsföreskrifter. Uppläggningsskjulet föreslås få detaljerade varsamhetsföreskrifter i en ny detaljplan. Dessutom föreslås att fastigheten pekats ut som 8:13-område.

Verksamheten inom anläggningen har historiskt varit hamn och båtbyggeri, det föreslås dock att man i framtiden skapar möjlighet till flera olika verksamheter inom anläggningen. De olika byggnaderna lämpar sig i olika grad för anpassning till nya verksamheter. Småbåtshamn och varv föreslås kombineras med besöksanläggning, handel och service. Bostad och tillfälligt vistelse bör dessutom vara möjligt i det befintliga bostadshuset. Markutnyttjandet på fastigheten bör starkt begränsas och tydliga egenskapskrav för nya byggnader formuleras.

Metod

Genomförande

Rapporten har tagits fram genom fältinventering samt arkiv- och litteraturstudier. Inventeringen har skett i februari 2023. Inventeringens huvudfokus låg på objekt med kulturvärde. Det praktiska arbetet med att ta fram kulturmiljöunderlaget har gjorts av byggnadsantikvarierna Katja Meissner/Byggkult AB och Ivar Wenster/Ankdammen konsult. Utifrån fältinventeringen samt kompletterande studier av historiska kartor, fotografier och litteratur har områdets kulturmiljövärden pekats ut och förslag på framtida användningsmöjligheter samt planbestämmelser tagits fram.

Bedömningskriterier

Den kulturhistoriska analysen utgår från den s.k. Unnerbäck-metoden, utvecklad av Axel Unnerbäck för Riksantikvarieämbetet. Vid en värdering enligt Unnerbäck-metoden identifieras dels s.k. dokumentvärden (historiska, objektiva egenskaper), dels s.k. upplevelsevärden (subjektiva egenskaper av t. ex. estetisk eller socialt engagerande natur). Bedömning av kulturvärde är ej en skönhetsbedömning och tar inte ställning till byggnadernas eventuella skador. Följande värdemotiv används i denna rapport:

- Byggnadshistoriskt värde
- Hantverkshistoriskt värde
- Kontinuitetsvärde
- Lokalhistoriskt värde
- Pedagogiskt värde
- Miljöskapande värde

Klassificeringskriterier

I denna inventering tillämpades en tregradig klassificering som har baserats på gängse modell för kulturmiljöinventeringar i Sverige, ofta kallad för Stockholmsmodellen. Klassificeringen indikerar huruvida byggnaden i framtiden bör skyddas mot förändring.

Blå prick – Särskilt höga värden

Byggnader i klass blå har särskilt höga kulturhistoriska värden. Blåklassade byggnader är av ett sådant kulturhistoriskt värde att de omfattas av bestämmelserna i 8 kap. 13 § PBL – *Förvanskningförbud*.

Grön prick – Höga värden

Byggnader i klass grön är i huvudsak välbevarade, med höga kulturhistoriska värden. Grönklassade byggnader är av ett sådant kulturhistoriskt värde att bestämmelserna i 8 kap. 17 § PBL - Varsamhetskrav bör särskilt uppmärksammas vid ändringar.

Gul prick – Visst kulturhistoriskt värde

Klass gul innebär att byggnaden har ett visst kulturhistoriskt värde. Gulklassade byggnader eller bebyggelser omfattas av de generella varsamhetskraven i bestämmelserna i 8 kap. 17 § PBL .

Urvalsprocessen

Inventeringen har inriktats på en kulturhistorisk värdebedömning av både enskilda byggnader, tekniska anläggningar och bryggor samt kulturmiljön som helhet. Inventeringen har skett genom en översiktlig besiktning. Bostadshuset besiktigades enbart exteriört, övriga byggnader besiktigades både interiört och exteriört. Anläggningen fotodokumenterades och relevant information samlades in. Följande information registrerades:

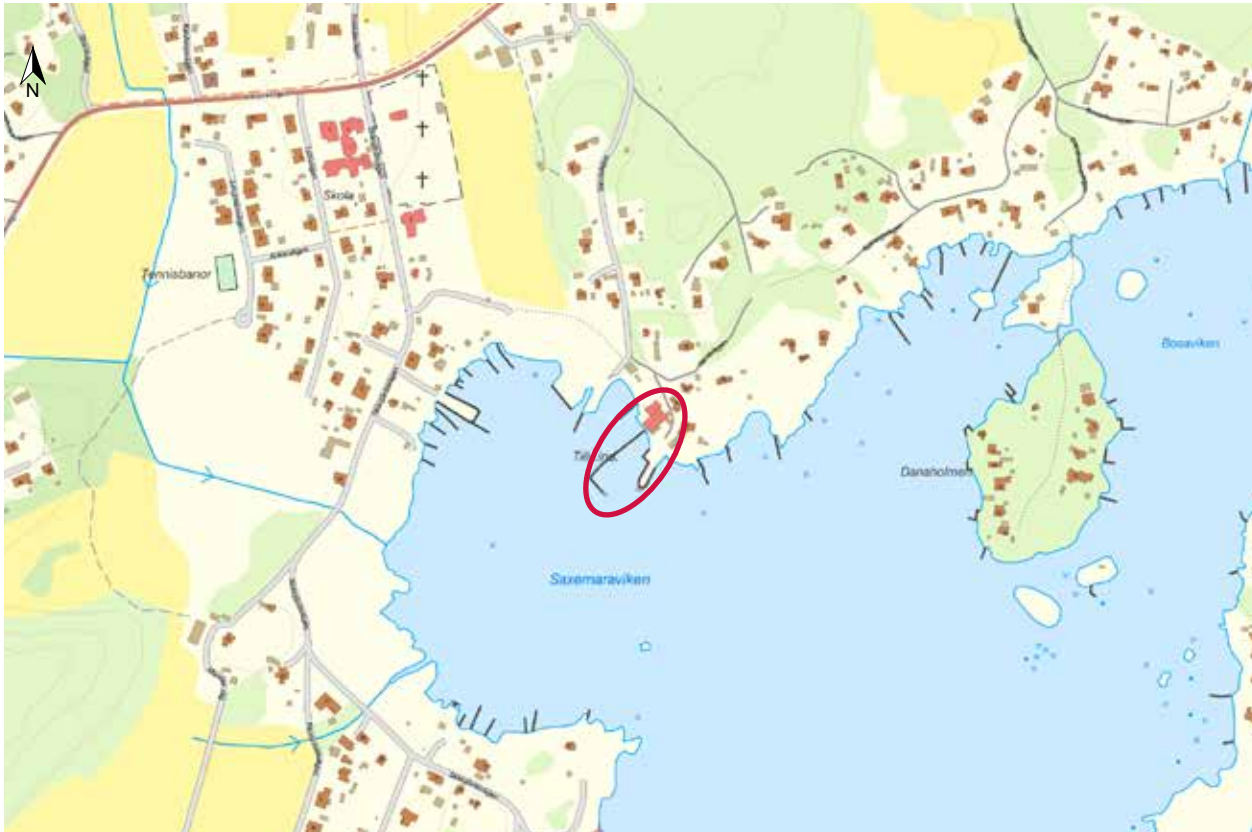
- Byggnadens (historiska) funktion
- Byggnadens ålder
- Karaktärsskapande byggnadsdetaljer med bevarandevärde
- Byggnadens kulturhistoriska värdemotiv

Byggnader med kulturhistoriskt värde har sedan tilldelats en värdeklass enligt klassificeringskriterierna ovan. Inom området identifierades två byggnader med särskilt höga kulturhistoriska värden och en byggnad med höga kulturhistoriska värden. Ingen byggnad tilldelades den lägsta värdegraden ”visst kulturhistoriskt värde”. Dessutom identifierades tre slipar, en brygga samt en upplägningsplan som har kulturvärde. För de enskilda kulturhistoriskt värdefulla objekten har det sedan tagits fram en sammanfattande värdebeskrivning i löptext. Dessutom har ett sammanhållet delområde pekats ut inom planområdet som anses vara av ett sådant kulturhistoriskt värde att det omfattas av bestämmelserna i 8 kap. 13 § PBL – Förvanskningförbud.

Avgränsning

I inventeringsuppdraget ingick ingen besiktning av byggnadernas eller anläggningens tekniska status.

Fastighetsuppgifter

Lantmäteriet 2023

Saxemara båtvarv

Saxemara 15:1, Ronneby kommun

Anläggningsår

1927

Adress

Varvsvägen 20
372 97 Ronneby

Koordinater

N 6224432, E 514573 (SWEREF 99TM)

Fastighetsägare

Stiftelsen Blekinge museum
371 36 Karlskrona

Saxemara båtvarv - Beskrivning

Varvsmiljön

Saxemara varv ligger längst inne i Saxemaraviken på dennas östra sida på en kraftig kuperad tomt. Läget är väl skyddat från sjösidan, i sydväst och syd av Saxemara näs och i sydost av Dunsön, som ligger som ett lock för vikmyningen. I söder och öster angränsar fastigheten till Ebbamåla 1:5 som har bebyggelsen placerad intill tomtgränsen. Norr om varvsområdet är viken närmast obebyggd bortsett från mindre ekonomibygnader och båtföreningens klubbstuga.

Varvstomten är på ca 2500 kvm och består av en uppläggningsplan i södra delen samt verkstadsbebyggelse, pannhus/smedja, uppläggningsskjul och spelhus i norra delen. Öster om infartsvägen ligger ett mindre bostadshus. Vid sjösidan finns det en pir, två bryggor och tre rälsslipar liksom en mastkran med handdrivet lyftspel. Bebyggelsen är av blandad ålder, men huvudsakligen uppförd mellan 1930- och 1950-talet, bostadshuset tillkom 1983. Byggnaderna är funktionella i både form och material där sinuskorrugerad plåt och rödfärgad panel dominerar.

Verkstadsbyggnad och uppläggningsskjul sett från nordöst.

Planområdet Saxemara varv

Smedjan med skorsten sett från sydöst.

Spelhuset sett från sydöst.

Bostadshuset sett från väst.

Varvets byggnadshistoria

Texten nedan är en sammanfattning av Björn Svensson uppsats i Blekinge boken Årgång 80, 2002.

Saxemara båtvarvs historia börjar 1917 på Stickelön i den västra delen av Ronneby skärgård, där båtbyggaren Olof Olsson startade sin verksamhet. 1921 flyttade han varvet inklusive verkstadsbyggnaden från Stickelön till Saxemara där familjen köpte en gård alldeles intill bäckens utlopp i Saxemaravikens inre del. 1927 flyttas verksamheten till sin nuvarande plats längst inne i Saxemaraviken på dennas östra sida. Tomten som togs i anspråk var ett gammalt fiskeläge med bevarad garnhage och stenbrygga. Här var vattendjupet bättre än vid den tidigare varvsplatsen vid inre delen av viken och möjliggjorde sjösättning av större skrov. Den gamla verkstadsbyggnaden flyttades en gång till och placerades längs med tomtens norra gräns. En permanent träränna anlades från verkstaden ut i vattnet.

I mitten av 1930-talet, när de första snickerimaskinerna anskaffades, blev verkstaden med sin yta på 72 kvm för trång och byggdes därför i söder till med en ny verkstadsbyggnad. Den gamla verkstaden blev maskinhall. Vägg mellan maskinhall och verkstad öppnades. Den nya delen hade måtten 15 x 8 meter och sträckte sig 3 meter närmare strandkanten. Ett pannrum med ångpanna för baskistan samt utrymme och viss utrustning för smidesarbeten uppfördes vid den nya byggnadskroppens östra gavel. Norr om verkstadsbyggnaden uppfördes dessutom ett uppläggnings skjul med måtten 15 x 6 meter. Det försågs några år senare med slip med räls och vagn. På 1950-talet breddades byggnaden i sin västra del till ca 8 meter. Skjulet är ännu i bruk.

Uppläggningskjulet på 1930-talet. Familjen Olssons samling. Blekingebok s 36.

Nya och gamla verkstaden 1937. Familjen Olssons samling. Blekingebok s 58.

I samband med några större beställningar för marinen efter Andra världskriget blev verkstaden åter för liten och sommaren 1948 var det dags för en genomgripande ombyggnad. Verkstadsbyggnaden från 1930-talet förlängdes med 9 meter mot väst helt ut till sjökanten där vissa utfyllnader gjordes. Dessutom breddades byggnaden med 4 meter mot norr samtidigt som väggarna höjdes till 4,6 meter. Södra delen av den gamla maskinhallen integrerades som maskinavdelning i den nya byggnaden. I anslutning till maskinavdelning byggdes den så kallade lilla verkstaden och ovanför lilla verkstaden och maskinhallen tillkom torkrummet, kontor och personalrum. I byggnadens södra del placerades skrovhallen som intar två tredjedelar av byggnaden och har full våningshöjd. Den nya verkstadsbyggnaden fick två sjörännor. Till lilla verkstaden återanvändes den gamla trärännen från 1927 medan en ny träränna byggdes till skrovhallen.

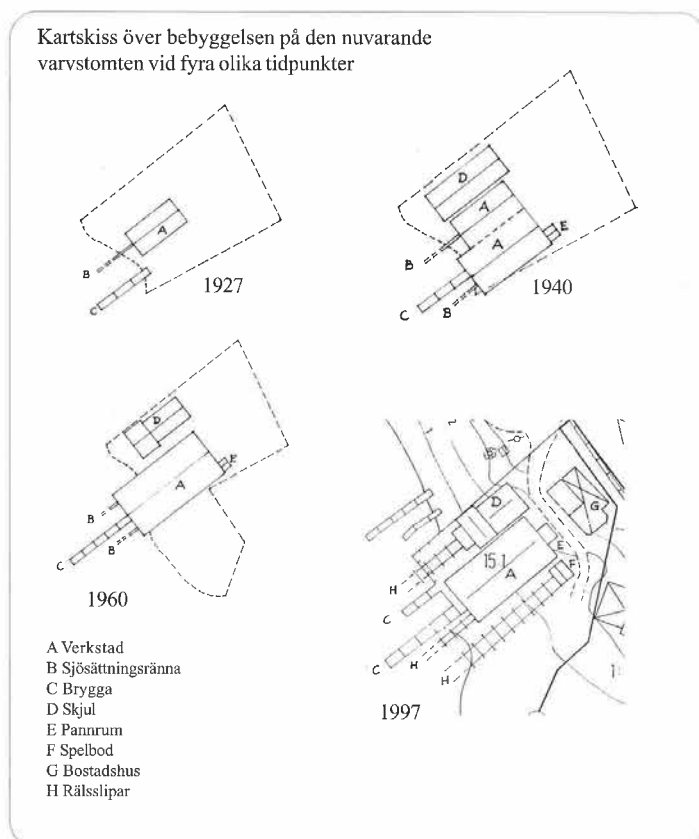
Ritningarna till den nya verkstaden, utförda av Olle Olsson. Familjen Olssons samling. Blekingeboken s 34.

År 1954 tillköptes cirka 340 kvm söder om verkstaden från fastigheten Ebbe-måla 1:3. Senare har gränsen justerats ännu en gång vid denna sida av tomten. Ytterligare utrymme för vinteruppläggning har även vunnits genom utfyllnader i strandlinjen, så att arealen idag uppgår till cirka 2000 kvm. Omkring 1970 ersattes skrovhallens rännen av en slipanordning och trärännen till Lilla verkstaden togs bort. Dessutom byggdes även en större och kraftigare rälsslip söder om verkstaden som betjänar den södra delen av varvsområdet som är den egentliga uppläggningsplanen. Alla slipar på varvet fick eldrivna spel. Spelet till uppläggningsplanens slip placerades i ett spelhus. 1983 byggdes ett bostadshus på fastigheten som placerades på tomtens högsta punkt öster om verkstadsbyggnaden. Under årens lopp tillkom dessutom ett flertal bryggor och en pir för att tillgodose båtplatser för de båtar som har varvet som sin hemmahamn.

Verksamheten

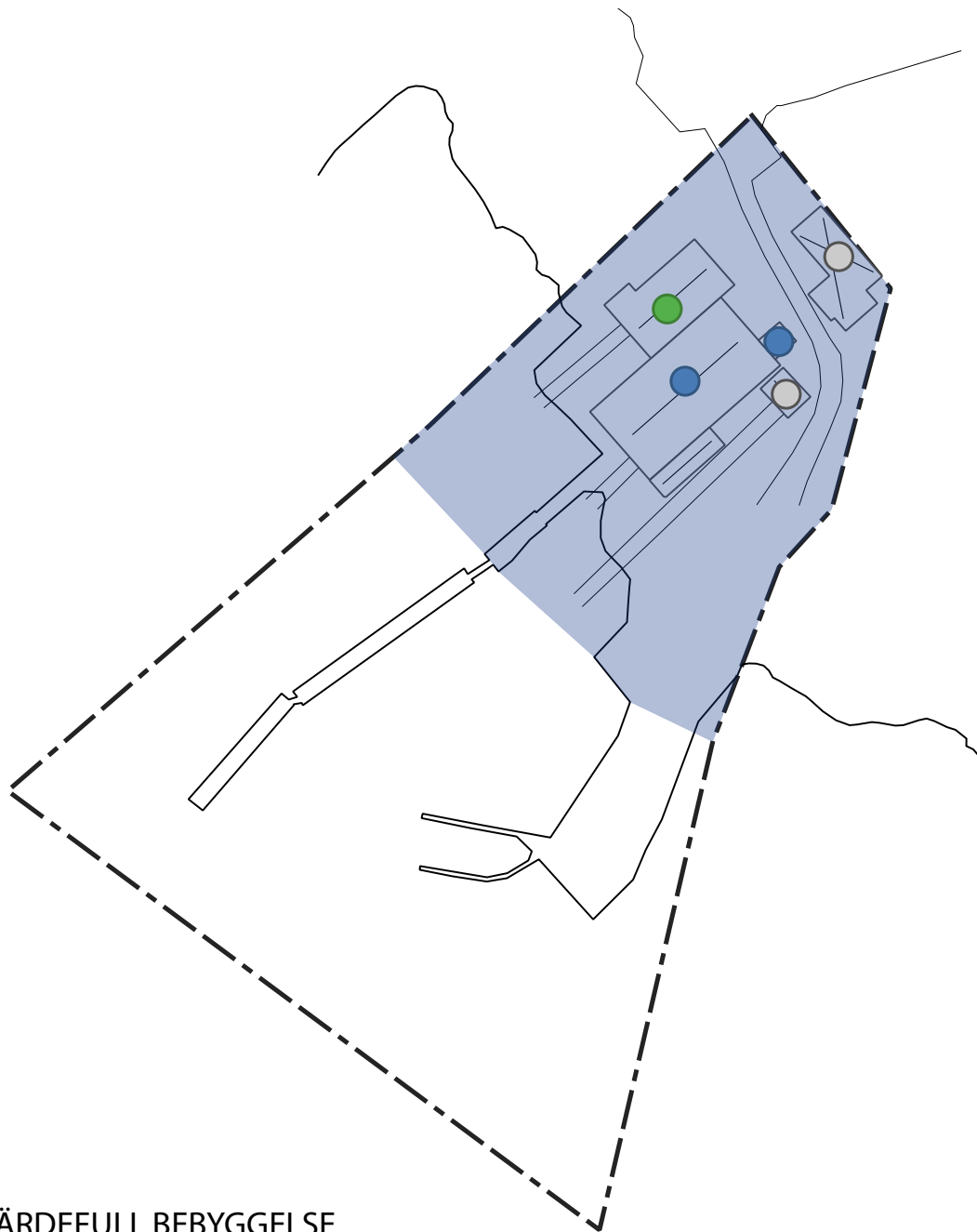
Varvets verksamhet har delvis förändrats över tid. Nybyggnad av båtar var helt dominerande från firmans etablerande 1917 till omkring 1970, och fortgick därefter till 1991, då Tage Olsson levererade sitt sista nybygge. Visst reparations- och ombyggnadsarbete hade också förekommit under hela denna period. Under 1970-talet utvecklades den tidigare ganska obetydliga vinteruppläggnings samt vårustningar och annan varvsservice i anslutning till denna. Efter Tage Olssons inträde i pensionsåldern 1996 har hans verksamhet vid varvet inskränkt sig till vinterförvaring i en något reducerad omfattning samt en del båtreparationer inne i verkstaden. Vinterförvaring med varvsservice har sedan 1990-talet utökats alltmer och dominerar sedan dess verksamheten.

2006 köptes fastigheten Saxemara 15:1 av stiftelsen Blekingen museum med syftet att möjliggöra en kombination av museiverksamhet och modernt båtvarv i drift. Varvet arrenderades ut och fram till februari 2023 har båtbyggeriet varit i kontinuerlig drift med fokus på vinteruppläggnings och varvsservice. Den senaste arrendatorn av fastigheten har även utökat verksamheten med servering för musik- och kulturevenemang. För detta ändamål har det byggts ett trädäck över den södra slipen samt placerats en mindre barack som använts som kök för serveringen bredvid varvsbyggnaden. Arrendavtalet gick ut 2022-12-31 och båtbyggeriverksamhet på Saxemara varv vilar sedan dess.

Kartskiss avbildad i Blekingeboken s 33.

Objekt med kulturvärde

VÄRDEFULL BEBYGGELSE

- Särskilt värdefull byggnad
- Värdefull byggnad
- Utan kulturhistoriskt värde
- 8:13-område
- Planområde

0 10 20 30 40 50 m

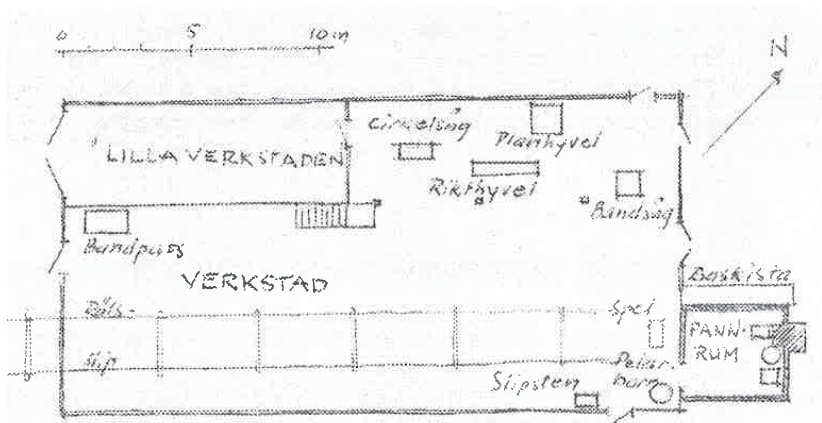

Verkstadsbyggnad

Verkstadsbyggnaden uppfördes sommaren 1948, men delar av den gamla maskinhallen från 1930-talet integrerades då i den nya byggnaden. Byggnaden har måtten 24 x 12 meter med en vägghöjd på 4,6 meter och sadeltak. Den är uppförd i en kraftig regelstomme, ut- och invändigt klädd med spontad, liggande panel. Mellanrummet har fyllning av kutterspån. Taket är täckt med sinuskorrugerad plåt. Byggnaden är rödfärgad och har olika typer av vitmålade spröjsade träfönster som samtliga är av äldre typ, de flesta äldre än 1948. Återanvändning av byggnader och byggnadsmaterial har präglat Saxemara båtvarvs byggnadshistoria och det är mest sannolikt att flertalet fönster tillhörde tidigare byggnader på varvet. Portar på sjösidan förbinder verkstaden med vattnet. Mot öster finns ytterligare en port samt en ingång till övervåningen som nås via en träbro. Även i norra och södra långsidan finns flera mindre dörrar.

Invändigt har två tredjedelar av byggnaden full takhöjd och bildar en skrovhall på 24 x 8 meter. Rummet har ett panelklätt innertak och panelklädda väggar. Skrovhallen får ljus genom två rader av fönster som sprider dagsljus till både båtarnas skrov och däck. Fönstren är spröjsade med äldre beslag och rutor av delvis munblåst eller valsat glas. Golvet är i betong. Till sjön har skrovhallen en stor skjutport och en räls-slip.

Den norra tredjedelen har mellanbjälklag och inrymmer i bottenplanet maskinavdelning med bandsåg, planhyvel, rikthyvel och cirkelsåg. Dessa maskiner har remdrift som fortfarande är i funktion. Maskinavdelningen avgränsas mot verkstaden med en öppen stolprad. Väster om maskinavdelningen ligger lilla verkstaden som ursprungligen har använts vid bygge av medelstora eller mindre båtar. Här finns även en större port till sjön. På andra våningen finns en korridor med trappa ned till skrovhallen, en virkestork samt ett mindre rum i öster som används till försäljning av traditionella båtsprodukter. I väster finns personalrum med kök och kontor.

Verkstadsbyggnaden är i stort sett oförändrad sedan uppförandet 1948. Den mest påtagliga ändringen skedde på 1970-talet då de gamla trärännorna i lilla verkstaden och skrovhallen togs bort och rälsslipen installerades. Den nuvarande eldrivna slipen installerades 2006. Vissa ändringar har även skett på övervåningen i samband med ombyggnad till personalrum och kontor. Byggnaden är en viktig representant för en träbåtverkstad från 1900-talets första hälft och har som enskild byggnad och i sitt sammanhang särskilt högt kulturhistoriskt värde. Till de viktigaste värdemotiven hör byggnadshistoriskt värde, hantverkshistoriskt värde, kontinuitetsvärde, lokalthistoriskt värde och miljöskapande värde.

Värna om byggnadens form och volym, den liggande panelen, taktäckning av sinuskornerad plåt, portar, dörrar och fönster samt slipen. Värna även om maskinavdelningen med maskiner och remdrift, skrovhallen med väggar och välvt innertak av omålad liggande panel samt fönstersättningen.

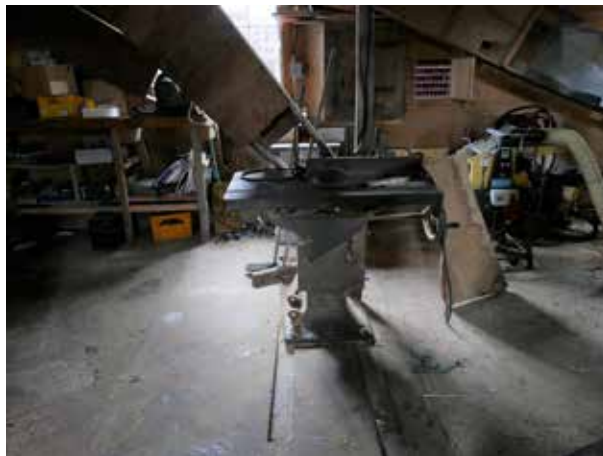
Verkstadsbyggnadens exteriör

Skrovhallen

Maskinavdelning

Personalrum

Virkestork

Pannrum och smedja

Pannrummet och smedjan uppfördes på 1930-talet i direkt anslutning till den gamla verkstadsbyggnaden. När den gamla verkstaden byggdes om år 1948 integrerades pannrummets västra gavel i den nya byggnaden. Den enkla byggnaden har pulpettak av sinuskorrugerad plåt och väggar i betong med tydliga avtryck från gjutformen. På östra sidan finns en skorsten av rött tegel, på norra sidan finns en baskista. På båda långsidor av byggnaden finns äldre spröjsade fönster. Entrén nås från skrovhallen. Byggnaden är oförändrad sedan uppförandet, pannan har däremot bytts 2006.

Byggnaden är mycket enkel och funktionell och har som enskild byggnad och i sitt sammanhang särskilt högt kulturhistoriskt värde. Pannrummet och smedjan uppfyller en viktig funktion i det traditionella träbåtbyggeriet: Värme pannan används för att framställa ånga till baskistan där plankor behandlades för att sedan kunna böjas. I smedjan tillverkades utrustning och beslag till båtarna. Till pannrummets och smedjans viktigaste värdemotiv hör hantverkshistoriskt värde och kontinuitetsvärde. Med sin höga skorsten och sin enkla form har byggnaden även pedagogiskt värde och miljöskapande värde.

Värna om byggnadens form och volym, betongstomme med avtryck av gjutformen, skorstenen i tegel, baskista, taktäckning av sinuskorrugerad plåt, fönstrens form och placering.

Uppläggningsskjul

Uppläggningsskjulet uppfördes i mitten av 1930-talet och fick då måtten 15 x 6 meter. Det försågs några år senare med slip med räls och vagn. Under 1950-talet höjdes byggnaden i sin västra del och breddades till cirka 8 meter. Skjulet har mot öster en stödmur av gjuten betong med tydliga avtryck från gjutformen. I övrigt är stommen en enklare stolpkonstruktion med sadeltak. Både tak och väggar är klädda med sinuskorrugerad plåt. Gavlarna mot öster är klädda med rödmålad panel. Mot väst är byggnaden öppen. Fönstren är i trä och spröjsade, i taket sitter flera äldre gjutjärnsfönster. Byggnaden har en mycket enkel konstruktion och både form och materialval är karakteristiska för byggnadens funktion som skjul. Byggnaden har genom sin funktion och sitt sammanhang högt kulturhistoriskt värde. Till de viktigaste värdemotiven hör byggnadens kontinuitetsvärde, pedagogiskt värde och miljöskapande värde.

Värna om byggnadens form och volym, väggbeklädnad och taktäckning av sinuskorrugerad plåt, slipen.

Slipar

På Saxemara varv finns tre slipar alla utrustade med elektriskt spel. Första slipen på varvet byggdes på 1930-talet till uppläggningsskjulet som då användes till vinterförvaring av två båtar. På 1970-talet byttes trärännen i skrovhallen mot en rälsslip, dessutom byggdes ytterligare en kraftig rälsslip söder om verkstaden för vinterförvaringen av båtar på den nyanlagda uppläggningssplanen. Sliparna har med tiden bytts mot nya men funktionen och placeringen är samma. Sliparna är varvets viktigaste anläggning som möjliggör sjösättning och torrläggning av båtarna. Sliparna förbinder land och hav och är omistliga för förståelsen och läsbarheten av den maritima kulturmiljön. Sliparna har därför höga kulturhistoriska värden. Till de viktigaste värdemotiven hör sliparnas miljöskapande värde, pedagogiskt värde och kontinuitetsvärde. Utan sliparna skulle inte bara varvets och varvsbyggnadernas historiska funktion förloras utan även hela miljöns kulturhistoriska värden minska.

Varvsbryggan

Den så kallade varvsbryggan som ligger vid verkstaden är i sina äldsta delar det som återstår från det gamla fiskeläget som fanns på platsen när verksamheten etablerades 1927. Bryggan har under åren byggts till och ut och sträcker sig idag långt ut i vattnet. Bryggorna är viktiga för förståelsen av hamn- och varvsmiljön, och de äldsta delarna av bryggan har på grund av sin höga ålder och den kontinuerliga användningen ett högt kulturhistoriskt värde. Till de viktigaste värdemotiven hör bryggans miljöskapande värde, pedagogiska värde och kontinuitetsvärde.

Flygbild 1989 med sliparna och varvsbryggan. Björn O Svenssons samling..

Varvsbryggan 1956. Fam. Olssons samling.

Varvsbryggan februari 2023

Värdebeskrivning

Saxemara båtvarv är en autentisk och levande varvsmiljö från 1920-talet som i stort sett är opåverkad av utvecklingen inom träbåtsbyggeriet under de sista sextio åren. Till skillnad mot många andra båtbyggerier i landet har träbåtstraditionen fått leva kvar i Saxemara och inte succesiv ersatts av moderna material och metoder. Varvet som startades 1917 av Olof Olsson har drivits i 80 år som familjeföretag. Varvet levererade bland annat båtar till marinen, tullen och lotsverket men övergick efter andra världskriget alltmer till tillverkning av fritidsbåtar. Varvet gjorde sig ett namn långt utanför Ronnebytrakten. Efter försäljningen av varvet 2006 har varvsverksamhet och träbåtsbyggeriet drivits av olika arrendatorer och idag kan Saxemara båtvarv se tillbaka på en mer än 100-årig historia inom traditionellt träbåtsbyggeri. Saxemara varv har därför både hantverkshistoriskt värde, kontinuitetsvärde och lokalhistoriskt värde.

Varvets byggnader och anläggningar har under åren anpassats i både storlek och funktion efter verksamhetens ändrade behov men är i stort sett oförändrat sedan 1950-talet. Varvets hjärta utgörs av verkstadsbyggnaden från 1948 med sin stora skrovhall samt maskinavdelningen, där samma remdrivna snickerimaskiner används idag som på 1930-talet. Även smedjan och pannrummet är från 1930-talet. I anslutning till pannrummet finns baskista där man behandlade plankor med ånga för att göra dem lätta att böja. I smedjan tillverkades bland annat utrustning och beslag till båtarna. Verkstadsbebyggelsens funktion och inredning speglar idag på ett pedagogiskt sätt det traditionella träbåtbyggeriets viktigaste arbetsmoment. Uppläggningsskjulet från 1930-talet, uppläggningsplanen samt varvets slipar vittnar dessutom om två av varvets viktigaste funktioner: Varvsservice och vinterupplägg för båtar. Bryggorna som delvis är äldre än själva varvet har dessutom med åren byggts om och till för att bemöta ett ökat intresse för Saxemara som gäst- och hemvisthamn.

Som välbevarat båtvarv med en 100-årig obruten historia har Saxemara båtvarv särskilt höga kulturhistoriska värden. Särskilt karakteristiskt för varvet är bebyggelsens funktionalitet som återfinns i både byggnadernas placering, form, konstruktion och material. Bebyggelsen präglas i hög grad av ett rationellt byggnadssätt där korrugerad plåt utgör det dominerande materialet för både tak och fasader. Mycket typiskt för Saxemara är även traditionen att vid flytt, om- och nybyggnation återanvända byggnadsdetaljer så som bjälkar, fönster och dörrar. Spår efter varvets äldsta bebyggelse återfinns därför än idag bevarade i flera av dagens byggnader. Av de enskilda byggnaderna har verkstadsbyggnaden samt pannrum och smedja särskilt höga kulturhistoriska värden, uppläggningsskjulet tilldelas den något lägre klassificeringsgraden ”høgt kulturhistoriskt värde” medan spelboden och bostadshuset anses sakna kulturhistoriskt värde. Med sin öppna, väl synliga placering i Saxemaraviken och sina karakteristiska byggnader, slipar, bryggor och pirar har hela varvsanläggningen dessutom mycket höga miljöskapande värden.

Framtida användning

Anläggningens framtida nyttjande bör diskuteras utifrån dess tekniska och kulturhistoriska förutsättningar. I en sådan diskussion kommer även flera lagrum att beröras. Saxemara varvs kulturhistoriska värden ligger i högsta grad i anläggningens obrutna tradition som varv och hamn och ur ett bevarandeperspektiv är det mycket angeläget att platsen även fortsättningsvis primärt används och upplevs som varv. Anläggningens olika delar med byggnader, sliparna, uppläggningsplan, pir och bryggor är pedagogiskt viktiga för förståelsen av varvets produktionsprocesser och olika funktioner. De olika byggnaderna inom anläggningen har i denna utredning värderats olika ur ett kulturmiljöperspektiv. Verkstadsbyggnaden och smedjan/pannrum anses ha ett högre kulturhistoriskt värde än övriga byggnader. Där föreslås därför mycket restriktiva bestämmelser gällande åtgärder för framtida användning. Uppläggningskjulet har höga miljöskapande värden, vilket innebär att skjulets byggnadsvolym samt tak- och fasadmaterial är mycket viktiga för upplevelsen av anläggningen som helhet, men ur ett kulturmiljöperspektiv anses skjulet vara mer tåligt för anpassning. Spelboden från 1970-talet och bostadshuset från 1983 saknar kulturhistoriska värden. Därför erbjuder dessa byggnader större frihet för anpassning. Vid planering för nya verksamheter ska detta ske enligt PBL. Under rubriken Förslag på planbestämmelser ges förslag på hur detaljplanebestämmelser för fastigheten skulle kunna utformas. Renovering och ombyggnad för ny verksamhet ska ske enligt Boverkets byggregler (BBR). Dock kan ej nybyggnadskrav eftersträvas. Krav i BBR bör beaktas i förhållande till anläggningens höga kulturhistoriska värden. Olika delar av anläggningen lämpar sig således till olika verksamhetstyper.

Förutsättningar

Kulturhistoriska förutsättningar

Anläggningens kulturhistoriska värden har beskrivits i tidigare kapitel. Med tanke på att varvet varit en betydelsefull del av Saxemaras och Ronnebytrakts båtbyggerihistoria och en viktig samlingsplats under en lång tid så bedöms det betydelsefullt att det även i framtiden bedrivs verksamhet inom anläggningen som är kopplat till varvsverksamhet och engagerar lokalt. Varvet har sedan mitten av 1900-talet utvecklats alltmer från renodlat båtbyggeri till varvsservice och vinterupplag för båtar. De senaste åren har varvet även fungerat som museum och småskalig butik för traditionella båtbyggarmaterial. Dessutom har verksamheten utökats med arrangemang av olika evenemang med möjlighet till enklare servering.

Eftersom fastigheten är mycket trång har den ökade publika verksamheten medförd vissa platsproblem. De tillfälliga lösningarna med köksbarack och trädäck för servering innebär att användningsmöjligheten av södra sli-

pen har begränsats. Serveringens placering påverkar även upplevelsen av verkstadsbyggnaden eftersom stora delar av skrovhallens fasad och fönster skymms bakom baracken och tälttak. Grundläggande anses det vara positivt med en bredare verksamhet på varvet men för att bevara varvsmiljöns höga kulturhistoriska värdena och funktioner bör nya verksamheter helst placeras i befintliga byggnader. Det skulle även vara möjligt att byggnader som saknar större kulturhistoriska värden ersätts med nya som i volym och materialbruk anpassas till varvmiljöns karaktär.

Verkstadsbyggnad

- Byggnaden är exteriört oförvanskad med särskilt höga upplevelsevärden och pedagogiska värden. Värdena är knutna till slipen och byggnadens form och volym, material samt utformning och placering av dörrar, portar och fönster.
- Bottenvåningen med skrovhall, maskinavdelning och lilla verkstaden har en orörd interiör och maskinutrustning med särskilt höga kulturhistoriska värden.
- Skrovhall, maskinavdelning och lilla verkstaden anses mest lämpade som båtbyggeri och museal miljö och bör utsättas för så få ingrepp och moderniseringar som möjligt.
- Övervåningen med personalrum, kontor och butikslokal kan till viss mån anpassas till annan verksamhet och förses med nya funktioner.

Pannrum och smedja

- Byggnadens exteriör med sin enkla volym, materialbruk och skorsten har särskilt höga kulturhistoriska värden.
- Interiören har ur kulturhistoriskt perspektiv en stor tålighet när det gäller ingrepp, anpassningar och moderniseringar.

Uppläggnings skjul

- Skjulets viktigaste kulturhistoriska värden är upplevelsevärde och pedagogiskt värde – dvs värdena är knutna till slipen, byggnadsvolym och -material samt placering.
- Byggnadens stomme är av mycket enkel karaktär, dvs. anpassad till byggnadens funktion och saknar större kulturhistoriska värden.
- Skjulet har ur kulturhistoriskt perspektiv en större tålighet än verkstadsbyggnaden när det gäller ingrepp, anpassningar och moderniseringar.
- Byggnaden skulle kunna ersättas av en ny byggnad under förutsättningen att skjulets volym återskapas och att exteriörens funktionella karaktär med vägg- och takbeklädnad av sinuskorrugerad plåt bibehålls.

Spelbod

- Byggnaden saknar kulturhistoriska värden och är väl lämpad för att anpassas till nya funktioner.
- Byggnaden skulle även kunna ersättas av en ny byggnad under förutsättningen att utformningen anpassas till varvsområdets karaktär.

Bostadshus

- Byggnaden saknar kulturhistoriska värden och är väl lämpad för att anpassas till nya funktioner.
- Byggnaden skulle även kunna ersättas av en ny byggnad under förutsättningen att utformningen anpassas till varvsområdets karaktär.

Slipar

- Sliparnas viktigaste kulturhistoriska värden är miljöskapande värden och pedagogiska värden som är kopplade till sliparnas funktion att sjösätta och torrlägga båtar.
- Två av sliparna är mycket viktiga för förståelsen av verkstadsbyggnadens respektive uppläggningsskjulets funktion och användning. Den tredje slipen hör till varvets uppläggningsplan och är viktigt för upplevelsen och förståelsen av miljön. Sliparna bör därför bevaras.
- Sliparna kan bytas mot nya utan att de kulturhistoriska värdena påverkas. Södra slipen skulle kunna flyttas till annan plats på uppläggningsplanen utan att upplevelsen av området skulle påverkas negativt.

Byggnadstekniska förutsättningar

Denna beskrivning av de byggnadstekniska förutsättningarna har fokus på konstruktiva och tekniska förutsättningar av de byggnader som klassas som kulturhistoriskt värdefulla. Rena skador beskrivs inte utan bör utredas i samband med en framtida renovering.

Verkstadsbyggnad

- Verkstadsbyggnaden har en äldre isolering med kutterspån som troligen har sjunkit ihop så mycket att byggnaden i nuläget bör betraktas som oisolerad.
- En påfyllning med nya kutterspån eller insprutning av lös isolering av naturmaterial är möjligt. Förutsättningen är dock att arbetet utförs utan att riva den liggande hyvlade panelen som har höga kulturhistoriska värden.
- I personalutrymme och kontor på övervåningen bör innerväggar kunna tilläggsisoleras om verksamheten kräver det. Där tilläggsisolering kan bli aktuellt ska den inte påföras på byggnadens utsida. Tilläggsisolering av trästommen bör inte utföras med moderna isoleringsmaterial.
- Byggnadernas fönster är dels enkelbågar, dels kompletterade med innerfönster, dels kopplade fönster. Det är olämpligt att byta befintliga fönster, dessa har, med undantag av två fönster i personalrummet, kulturhistoriskt värde. Enkelfönster kan kompletteras med innerbågar med LE-glas. Glaset i befintliga innerbågar kan bytas mot LE-glas.

Pannrum och smedja

- Byggnaden har synliga betonggjutna väggar och bör inte tilläggsisoleras.
- Byggnadernas fönster är enkelbågar. Det är olämpligt att byta befintliga fönster men de kan kompletteras med innerbågar med LE-glas.

Uppläggningsskjul

- Byggnaden är helt oisolerad och inte lämpad för verksamhet som kräver uppvärmning.

Tekniska installationer

Vad gäller tekniska installationer bör man utreda vad som är möjligt att göra utifrån byggnadernas förutsättningar och vad som är nödvändigt för den tilltänkta verksamheten.

Värme och ventilation

- Verksamheten med renovering av gamla båtar kräver ingen uppvärmning i verkstadslokalerna eftersom ett varmt och torrt klimat leder till sprickbildning i virket. Idag finns dock möjlighet till en begränsad uppvärmning med en fläktvärmeväxlare (aerotemper) som ursprungligen var kopplad till en ångpanna och som idag är kopplad till varmvattensystemet. Effekten är därför låg. På övervåningen uppvärms personalrum, kontor och östra rummet med direktverkande el.
- För verkstadsbyggnadens del är inte inomhustemperaturen det viktigaste, så länge den håller sig över fryspunkten, helst över +5°C. Viktigare är att hålla en jämn luftfuktighet inom spannet ca 50-60% Rh för att förhindra skador i form av mikrobiell påväxt och skadedjursangrepp.
- Det anses olämpligt att värma hela verkstadsbyggnaden till normal komforttemperatur (+20°C). Vid sporadisk verksamhet som kräver komfortvärme är det olämpligt att värma hela luftmassan enbart för de tillfällen då byggnaden nyttjas. Snabba temperaturskiftningar kan orsaka stora skador och är väldigt ineffektivt ur energisynpunkt.
- Utrymmen på övervåningen skulle kunna uppvärmas till komfortvärme efter vissa energieffektiviseringsåtgärder.
- För att värma lokalt för besökare då verkstadsbyggnaden är i bruk kan man i skrovhallen använda sig av flyttbara eller fast monterade strålningsvärmare.
- Verkstadsbyggnaden har självdragsventilation. Om verksamheten kräver bättre ventilation kan personalutrymmet och kontor kompletteras med annat ventilationssystem.
- Man bör inte eftersträva nybyggnadskrav gällande värme och ventilation i verkstadsbyggnaden.

Vatten

- Verkstadsbyggnaden och bostadshuset har indraget vatten.
- Vissa verksamheter så som gästhamn, restaurang och evenemangverksamhet kräver tillgång till toaletter och våtrum. Verkstadsbyggnaden är inte lämpad för installation av våtrum med tätskikt. WC- och våtutrymmen bör förläggas till bostadshuset eller nya byggnader.

El

- Samtliga byggnader har indragen el.
- För att sänka kostnader för elförbrukningen kan det övervägas att installera solceller på verkstadsbyggnadens södra takfall. För att inte påverka byggnadens utseende för mycket bör solcellerna väljas med en matt yta och inte täcka hela takytan. Övriga takfall på fastigheten bör hållas fria från solceller för att inte påverka varvets miljöskapande värden på ett negativt sätt.

Brandsäkerhet

- Inför byggnadernas framtida nyttjande kommer brandsäkerheten att kräva utredning.
- Verksamheten i verkstadsbyggnaden bör utgå från byggnadens förutsättning, man bör ha klart för sig att bl.a. brandsektionering och utrymningsvägar kan ha stort negativ påverkan på byggnadens kulturhistoriska värden.

Personsäkerhet samt till- och frångänglighet

- Anläggningen är placerad invid vatten.
- Fall- och snubbelrisk föreligger i hela anläggningen
- Klämrisk föreligger vid eventuell igångsättning av maskineriet.
- Noggrann riskanalys bör utföras i samband med planering för ny verksamhet.
- Förekomst av kemikalier som kan ha förekommit i tidigare verksamhet bör utredas.
- Till- och frångänglighetsåtgärder kan också komma att påverka anläggningens kulturhistoriska värde. Åtgärder för att överbrygga nivåskillnader och avhjälpa hinder för människor med olika typer av funktionsvariationer måste vägas in i beslut om vilken typ av verksamhet som lämpar sig för Saxemara varv.

Typer av verksamhet

Båtbyggeri och varvsservice

Saxemara varv har en hundraårig historia som båtbyggeri och varv och det vore önskvärt att platsen även i framtiden används som hamn och båtbyggeri.

Denna typ av verksamhet innebär

- Båtbyggeriverksamhet kan kombineras med andra verksamheter.
- Båtbyggeri utförs bäst i lokaler som håller en lite högre luftfuktighet och inte är uppvärmda. En fortsatt verksamhet som småskaligt träbåtbyggeri med varvsservice innebär att verkstadsbyggnaden kan bevaras i sitt nuvarande skick.
- Vid en större verksamhet med anställda måste arbetsmiljön utredas.
- Uppläggningsskjulet är idag för litet för det antal båtar som ska vinterförvaras. En förlängning av byggnaden kan bli aktuellt om varvsservi-

cen upprätthålls. Skjulet är idag i dåligt tekniskt skick och behöver på sikt renoveras eller ersättas med en ny byggnad.

- Södra slipen blockeras idag delvis av köksbaracken och ett trädäck och är i nuläget inte fullt tillgänglig. För att kunna nytta slipen fullt ut behöver serveringen tas bort eller flyttas.

Publik verksamhet

Vi gör bedömningen att det vore positivt för anläggningen att utöver båtbyggeri och varvsservicen utvecklas vidare som ett besöksmål. Detta skulle både kunna borga för anläggningens fortlevnad och bidra till en vidare förståelse för områdets historia. Verkstadsbyggnaden är den byggnaden på varvet som rymmer flest möjligheter till en publik verksamhet. Men även uppläggningsplanen och bostadshuset samt bryggorna är intressanta i detta sammanhang.

Exempel på publik verksamhet som anses vara lämpade för Saxemara varv och som kan kombineras med både båtbyggeri och annan verksamhet:

- Hantverkshistorisk museiverksamhet
- Museihamn
- Kursverksamhet inom båtbyggerihantverket
- Föreläsningsverksamhet
- Butik
- Kafé, restaurang
- Konsert- och evenemangverksamhet
- Utställningar

Denna typ av verksamhet innebär

- Verksamheterna kan kombineras med båtbyggeriverksamhet och varvsservice.
- Museiverksamhet kräver att personsäkerhet och tillgänglighet tas i beaktande.
- Föreläsningsverksamhet kan kräva installationstäthet med avseende på el och data samt förbättrad akustik.
- Kurs- och föreläsningsverksamhet, gastronomi, butik, utställningar och evenemang kan kräva lokalt uppvärmda lokaler. Verkstadsbyggnadens övervåning skulle dock i viss mån kunna anpassas till den typen av verksamhet.
- Gastronomiska verksamheter kräver tillgång till kök samt sittplatser för gäster. Nuvarande barack skymmer mycket av verkstadsbyggnaden och blockerar södra slipen. Det skulle därför vara önskvärt att hitta en alternativ placering för serveringen. Kök och även några sittplatser inomhus skulle kunna etableras i nuvarande personalrummet och kontor. Detta kräver dock omfattande ombyggnationer och hög koncentration av installationer, särskilt ventilationsteknik.
- Eventuellt skulle spelboden kunna byggas om till ett mindre kök. Slipen bör dock behålla sin funktion. Alternativt skulle det vara möjligt att ersätta spelboden med en ny byggnad som rymmer både elektrisk spel

och kök. Sittmöjligheter kan skapas på ett trädäck i anslutning till spelboden. Därmed skulle nedre delen av slipen frigöras. Det är viktigt att uppläggningsplanen inte tas i anspråk för sittplatser eftersom det inskränker varvets verksamhet. Även den södra bryggan skulle kunna användas till uteservering men kan kräva åtgärder gällande personsäkerhet.

- Uppläggningsskjulet skulle kunna ersättas av en ny byggnad med liknande utseende men modern standard som inrymmer kök, toaletter, samlingslokal, scen mm. Därmed skulle varvets möjlighet till vinterförvaring reduceras, men samtidigt ökar möjligheterna för publik verksamhet avsevärt.
- Uppläggningsplanen och bryggor skulle lämpa sig för konsert- och evenemangverksamhet men kan kräva åtgärder gällande personsäkerhet.
- Samtliga publika verksamheter kräver WC- och HWC-utrymmen, tillgänglighets- och brandsäkerhetsåtgärder.
- Samtliga publika verksamheter kräver åtgärder för avfallshantering.
- Samtliga publika verksamheter kräver parkeringsmöjligheter.

Gästhamnsfunktion

En levande hamnmiljö i kombination med en välbevarad kulturmiljö är en förutsättning för att locka besökare till Saxemara. Att utveckla Saxemara varv till en attraktiv gästhamn skulle gynna platsen och verksamheten på många olika sätt. Gästhamnen skulle skapa arbetstillfällen för både båtbyggeriet och varvsservicen samt öka efterfrågan efter andra typer av service så som gastronomi, evenemang, guidningar i båtbyggeriet mm.

Denna typ av verksamhet innebär

- Verksamheten kan kombineras med publika verksamheter, båtbyggeriet och varvsservice.
- Turister och båtgäster behöver tillgång till olika förnödenheter som toaletter, dusch och tvättstuga. Nuvarande bostadshuset skulle kunna byggas om till servicehus. Här kan även miljöstationen placeras.
- Det krävs tillgång till färskvatten och el.
- Turister och båtgäster behöver möjlighet att koppla upp sig på ett trådlöst nätverk.
- Bryggor och pir behöver vara anpassade till verksamheten.

Uthyrningsverksamhet

Bostadshuset från 1983 bjuder möjlighet till uthyrning. Byggnaden skulle t.ex. kunna byggas om till semesterlägenheter.

Denna typ av verksamhet innebär

- Verksamheten kan kombineras med båtbyggeriet och varvsservice, publika verksamheter och gästhamnen.
- Om hela byggnaden används till uthyrning saknas möjlighet att etablera gästhamnens servicebyggnad i bostadshuset. En kombination av servicehus och uthyrning är kanske möjligt.

Förslag på planbestämmelser

Nedan följer förslag på planbestämmelser som är baserade på anläggningens och de olika byggnadernas kulturhistoriska värden och karaktärsdrag som beskrivs i denna utredning. Enligt Boverket är det med hänsyn till tydlighetskravet olämpligt att i planen hänvisa till andra dokument. Därför omfattar de föreslagna planbestämmelserna, utöver generella bestämmelser med hänvisning till den kulturhistoriska utredningen, även kompletterande bestämmelser som mera precist beskriver skyddsvärda byggnadsdelar och eventuella krav på utformning.

De föreslagna skyddsbestämmelserna omfattar de byggnadsdelar som anses böra bevaras i original, dvs. som med hänsyn till byggnadens kulturhistoriska värden inte bör tas bort eller förändras – beteckning: q. (Lagstöd: PBL (2010:900) 4 kap. 8 §, PBL (2010:900) 4 kap. 16 § 1 st 3 p).

De föreslagna varsamhetsbestämmelserna ska tydliggöra vilka karaktärsdrag och värden som ska värnas och bibehållas till sin utformning. Varsamhetsbestämmelserna omfattar därmed detaljer som inte behöver bevaras i original men som bör ersättas med kopior i samma material och utförande som tidigare – beteckning: k. (Lagstöd: PBL (2010:900) 4 kap. 16 § 1 st 2 p).

Verkstadsbyggnaden samt pannrum/smedja har så höga värden att ett rivningsförbud anses vara motiverat – beteckning: r-förbud. (Lagstöd: PBL (2010:900) 4 kap. 16 § 1 st 4 p). Uppläggningsskjulet är en viktig byggnadsvolym i sitt sammanhang och har framför allt miljöskapande och pedagogiskt värde. Med hänsyn till en framtida utveckling och ändrad användning av fastigheten anses ett rivningsförbud av skjulet inte vara motiverat. Med hänsyn till anläggningens upplevelsevärde bör likväl eventuell ny bebyggelse regleras med bl.a. utformningsbestämmelser, begränsad byggrätt samt kors- och prickmark.

Användning

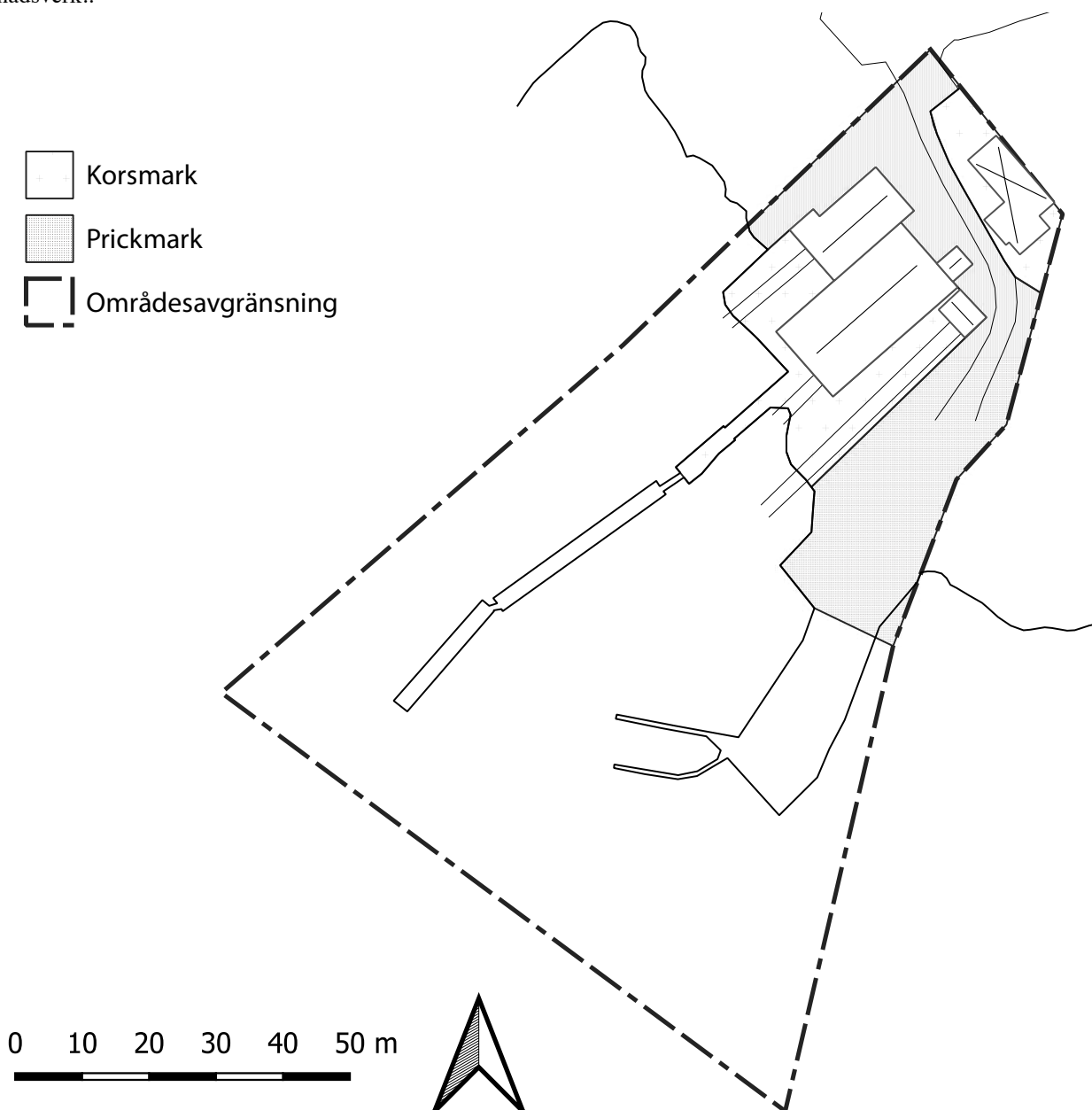
Områdets framtida användning bör huvudsakligen vara småbåtshamn, varv och besöksanläggning. Användning vattenområde kan övervägas för fastighetens öppna vattenytor. Här bör det finnas möjlighet att anlägga bryggor till småbåtar. Även bastuverksamheten vid bryggorna bör tillåtas. Verkstadsbyggnaden, uppläggningsskjulet och spelboden bör även kunna användas till handel och service. För att möjliggöra en utvidgning av uppläggningsskjulet mot väst bör användningen även gälla för en del av området väster om skjulet. Nuvarande bostadshuset bör kunna användas som bostad, tillfälligt vistelse samt handel och service. Parkeringsplatser ligger idag utanför fastigheten. Inga parkeringsplatser bör anläggas på varvsområdet.

Begränsning av markens utnyttjande

Området väster om verkstaden och skjulet samt området vid södra rälsli-
pen bör markeras som korsmark. Endast tekniska anläggningar kopplade till
hamn- och varvsverksamhet samt uteservering i begränsad omfattning bör
tillåtas.

Området i anslutning till bostadshuset bör markeras som korsmark med möj-
lighet att uppföra en mindre miljöstation i samband med gästhamnsverksam-
heten.

Övriga marken bör markeras som prickmark som inte får förses med bygg-
nadsverk..

Skyddsbestämmelser

Verkstadsbyggnad

Förslag på rivningsskyddsbestämmelser (r-förbud)

r-förbud1 Byggnaden får inte rivas.

Förslag på skyddsbestämmelser (q)

q1 Byggnadens karaktärsskapande ursprungliga exteriör ska bevaras i konstruktion, form och volym, utsmyckning, material och materialbehandling, färgsättning samt detaljeringsnivå.

q2 Fönster: Byggnadens spröjsade träfönster ska bevaras. De får inte sättas igen eller på annat vis förvanskas. Fönster och karmar som behöver bytas ska bytas mot nya träfönster med samma utförande, utseende och material som de befintliga. Underhåll av originalfönsterna ska ske med material, teknik och kulörer lika ursprungligt.

q3 Dörrar och portar: Byggnadens dörrar och portar ska bevaras. De får inte sättas igen eller på annat vis förvanskas. Dörrar och portar som behöver bytas ska bytas mot nya med samma utförande, utseende och material som de befintliga. Underhåll av originaldörrar och -portar ska ske med material och kulörer lika ursprungligt.

q4 Fasad: Byggnadens fasadbeklädnad av liggande hyvlad panel ska bevaras. Underhåll av originalfasaden ska ske med material och kulörer lika ursprungligt. I samband med eventuellt panelbyte ska intentionen vara att återskapa fasadens ursprungliga utseende vad gäller material, profil och färgsättning.

q5 Planlösning: Byggnadens planlösning ska bevaras.

q6 Maskinutrustning: Snickerimaskinerna i maskinavdelningen och tillhörande kraftöverföringssystem ska bevaras på ursprunglig plats.

q7 Skrovhall: Skrovhallens karaktärsskapande väggbeklädnad av fasadbeklädnad av liggande hyvlad omålad panel ska bevaras. I samband med eventuellt panelbyte ska intentionen vara att återskapa fasadens ursprungliga utseende vad gäller material, profil och färgsättning.

Förslag på varsamhetsbestämmelser (k)

k3 Tak: Taktäckning ska vara av omålad sinuskorrugerad plåt. Takreparationer ska utföras med material lika ursprungligt.

k5 Slipen: Slipen ska bevaras. Nya slipanläggningar ska få samma placering som nuvarande.

Pannrum/smedja

Förslag på rivningsskyddsbestämmelser (r-förbud)

r-förbud1 Byggnaden får inte rivas.

Förslag på skyddsbestämmelser (q)

q1 Byggnadens karaktärsskapande ursprungliga exteriör ska bevaras i konstruktion, form och volym, utsmyckning, material och materialbehandling, färgsättning samt detaljeringsnivå.

Förslag på varsamhetsbestämmelser (k)

k2 Fönster: Fönster ska till form, material, indelning och proportioner vara lika ursprungliga. I samband med eventuellt fönsterbyte ska intentionen vara att återskapa fönstrens ursprungliga utseende vad gäller material, utformning, färgsättning och placering.

k3 Tak: Taktäckning ska vara av omålad sinuskorrugerad plåt. Takreparationer ska utföras med material lika ursprungligt.

Skjul

Förslag på varsamhetsbestämmelser (k)

k1 Uppläggningsskjulets karaktärsskapande volym, proportioner, indelning, material och materialbehandling, färgsättning samt detaljeringsnivå ska bibehållas.

k2 Fönster: Fönster ska till form, material, indelning och proportioner vara lika ursprungliga. I samband med eventuellt fönsterbyte ska intentionen vara att återskapa fönstrens ursprungliga utseende vad gäller material, utformning, färgsättning och placering.

k3 Tak: Taktäckning ska vara av omålad sinuskorrugerad plåt. Takreparationer ska utföras med material lika ursprungligt.

k4 Fasader: Fasader ska vara av omålad sinuskorrugerad plåt. Gavlar får vara av slamfärgad stående panel.

k5 Slipen: Slipen ska bevaras. Nya slipanläggningar ska få samma placering som nuvarande.

Källor

Tryckta källor

Björn O Svensson, Saxemara båtvarv. Blekingeboken 80. 2002.

Otryckta källor

Björn O Svensson, Saxemara båtvarv undersökning 1998-2000, 2000.

Förstudie Saxemra båtvarv - ett levande kulturarv Blekinge museum, 2006.

Länsmäteriets digitala kartarkiv

Blekinge museums digitala bildarkiv

Muntliga källor

Niklas Nyström, tidigare arrendator

BYGGKULT

Byggkult - Byggnadsvård och kulturmiljö
info@byggkult.se
www.byggkult.se